

světová“ 1874 in 1875, „Hercegovské písně“ v „Všeobecní knihovně“ 1876), potem je pisal zanimive, lepe povesti in slike iz Črne gore o vojski in miru. Bodisi da opisuje Črnogoro v orožju ali poje v čeških verzih junaške pesmi bolgarske ali hercegovske, ali pa pripoveduje črnogorske povesti — zmirom veje iz njegovih spisov plemeniti akord slovanskega čutenja. Po svojih črnogorskih pripovedkah je postal Holeček popularen. Spisal je še celo vrsto drugih povesti in člankov. Omenjam samo zaplenjene „Rusko-česke kapitole“, prevod „Kalevale“, „Zájezd na Rus“ in neštevilne podlistke in članke v dnevnikih. V zadnjem času je izšel njegov zanimivi spis v leposlovni obliki „Vysoké hráze třeba“ v časniku „Zlatá Praha“. V njem govori o pomenu židovskega vprašanja, o zionizmu in o namenih židovstva sploh. V češke loge, v rojstveni kraj se je Holeček vrnil z alegorično poezijo najboljšje vrste, v knjigi „Naši“, v kateri opisuje tipe čeških seljakov in južnočeško ozračje. — Holeček je svojemu življenju izvolil ta smoter, da v Čehih širi znanje in vzbuja simpatije k slovanskemu jugu in vzhodu. V tem pogledu nima Holeček na Češkem prednikov niti posnemavcev. Njegovi dolgoletni, zaupni stiki s slovanskim svetom, zlasti z ruskim, črnogorskim in srbskim, mu dajejo zmožnost, da govori in piše o slovanskem vprašanju. Dasi se ne moremo strinjati z vsemi njegovimi nazori, mu moramo vendar priznati, da v briljantnih člankih propagira vseslovansko misel in zagovarja pravično stvar vseh slovanskih narodov.

Dr. Anton Gruda. 22. februarja je umrl eden najbolj zaslužnih voditeljev češkega ljudstva v Šleziji, dr. A. Gruda, župnik v Kateřinkah pri Opavi, v 57. letu svoje starosti. Od l. 1869. je stal na čelu vsem tistim, ki so se trudili za narodno prebujenje češkega ljudstva v Šleziji. V postavodajalnih zborih se je odlikoval s svojimi navdušenimi in pogumnimi govori ter povsod, kjer je deloval kot duhovnik, neumorno krepil češki živelj.

Jules Verne, znani francoski romanopisec, je 8. februarja obhajal 75 letnico svojega rojstva. Starček, ki je pred nekoliko leti oslepel, še zdaj pazljivo zasleduje znanstveno in slovstveno življenje ter narekuje pisarjem svoje nove romane. Verne je mož izredne domišljije in marljivosti; od l. 1863., ko je izšel njegov prvi roman, ni odložil peresa, dokler mu ga očesna bolezen ni vzela iz rok. Verne je eden največjih popularizatorjev znanstva, ki je po njegovih romanih postalo dostopno tudi manj omikanemu ljudstvu.

Št.

Olga Kobyljanska.

Olga Kobyljanska, hči bednega maloruskega naroda iz zelene Bukovine, je samouka ženska, ki pa stoji v prvi vrsti novega maloruskega slovstva. Iz tesnih razmer in brez posebne šolske izobrazbe se

je preborila s krepko voljo, jekleno vztrajnostjo in izredno nadarjenostjo do uglednega stališča in pridobila nenavadno znanje zlasti v modernih slovstvih. Učila se je sama, in to se razodeva v njenem značaju in v njenih spisih, toda njena zdrava narava in njen trezni razum sta jo obvarovala, da ni zabredla v enostranosti. Med modernimi pisatelji se je zagledala v Tolstega, katerega navaja rada za motto v svojih spisih, a njegovih skrajnosti se izogiblje. V humoreski „On in Ona“ ga celo fino ironizira.

Večni predmet njenim povestim je „ženska duša“ v vseh svojstvih in pojavih; duhovita pisateljica jo analizira, razkraja in razkriva v najbolj tajinstvena in nepristopna zatišja. Dasi je njen predmet vedno isti, ga zna opisovati od tako različnih strani in izabljati iz njega vedno toliko novih pojavov, ga postavlja v tako različne razmere in ga obdajati s takšnim vedno se izpreminjajočim prirodnim razkošjem, da se vrsté pred nami, kakor v panorami, vedno nove, izvirne slike. Toda ona ne opisuje navadnih, vsakdanjih ženâ, ki mirno in potrpežljivo prenašajo žensko usodo in stopajo po stopinjah, odmerjenih jim od vsakdanjih razmer. Kobyljanska vliva svojim junakinjam svojo dušo, svojo voljo in svoje nazore. Primerjal bi jih s hajdukinjami, ki na balkanskih gorah zbirajo svoje junake „za krst častni i svobodo zlato“. Njene junakinje so nadženske — hajdukinje svojega rodu, — a vendar večinoma dobre, plemenite, npravne ženske. One se krepko boré s svojo žensko usodo, a večinoma ji podlegajo. Njihova krepka, nadženska narava se razodeva večinoma v trpljenju.

Povesti Kobyljanske so socialni spisi o ženskem vprašanju. A ona ne razlaga in ne razpravlja, ona samo slika žensko dušo, njena svojstva in njene pojave, ono hrepenenje in trpljenje in borenje s sovražno usodo, katero ji je vsilil moderni kulturni vek s svojim brezsrčnim razvojem.

Zakon ji je svet, a žena ne sme biti sužnja zakona, kakor da bi bila na svetu samo radi tega, da se vpreže v zakonski jarem. Ona ne bi smela biti nikdar prisiljena od ljudi ali od razmer, da bi zoper svojo voljo in nagnjenje vstopila v zakon. Zato ji je treba dati priložnosti in pripomočkov, da se bo mogla izobraziti in gospodovati nad svojo usodo. V današnji družbi je edina ženska usoda zakon. Drugačne prihodnosti ona nima in ne more imeti. Ona mora v zakon, ako hoče ali ne. Edina njena skrb je, da dobi moža, pri katerem je preskrbljena sama in odpade morda še kaj za sorodnike. To je po nazorih Kobyljanske usoda ženska, in zoper to poniževalno usodo se boré njene junakinje in podlegajo ali zmagujejo v tem velikem boju.

Kobyljanska je umetnica prve vrste v analiziranju in razkranjanju duše in opisovanju njenih čutov, svojstev in pojavov. Pisateljica slika značaje v najživejših barvah, v najnatanejših obrisih; ona jih ne opisuje, ampak kaže, kako v njih vre in kipi in se bori. In

v ozadju njenih slik stojé mogočni Karpati, resno in veličastno, — in okrog se razpenja vedno krasna narava, poganja tisočero pestrobujno cvetje, glasé se nešteti znaki iz božjega stvarstva in se zlivajo v tisočletja zvenečo, vedno novo harmonijo, in nebeško solnce razliva na to bujno krasno sliko, katere središče je krepko se boreče, trpeče žensko srce, svoj čarobni žar. In to vse se zliva pod njenim peresom v čuda krasne slike, v lepem, umetnem redu vrsteče se pred nami — v panoramo življenja.

Povesti, katerih snov je vzeta iz življenja preprostega ljudstva, so za nas Slovence tudi radi tega zanimive, ker nam živo kažejo življenje in mišljenje nam po duhu in jeziku tako sorodnega maloruskega naroda.

Za otroke in za mladino, ki je komaj prekoračila prag življenja, niso pisane povesti Kobyljanske; odrasli čitatelj in čitateljica bosta pa, ako jih mirno in razsodno bereta, imela od njih gotovo več vžitka in koristi, kakor od marsičesar, kar se dandanes ponuja pod trdko „leposlovja“. Malorusko življenje, krasno opisana priroda, krepki, zdravi značaji in njihova fina psihologija so nepresegljive prednosti njenih novel.

Večino svojih povesti je priobčila Kobyljanska v časopisu „Literaturno - naukovj Vistnik“, katerega izdaja znanstveno društvo Ševčenkovo v Lvovu. V njem je izšla krasna novela „Valse melancolique“, potem „Pod hotym nebom“, „Na polah“, „Roži i Akkordy“, „Poety“ in v prvem zvezku letošnjega leta „Čerez

more“. V prvem zvezku „Kijevske Stryne“ je izšla črtica „Za hotar“. Nekaj črtic in novelic je izšlo pod naslovom „Pokora“ (ponižnost) v založništvu „Ukrainsko - ruskega vidavničega spilka“ v Lvovu leta 1899. Med njimi se nahajajo „Čas“, „Vin i Vona“, „Bitva“, „Impromptu Phantasie“ i. dr. Lepo vezana knjižica stane 1 K 40 h. V „Univerzalni biblioteki“ sta izšli paralelni novelici „Priroda“ (št. 15) in „Nekulturna“ (št. 19), obe v Černovicah v tiskarni „Ruska rada“, 1897, in staneta po 60 h. Večja novela „Ljudyna“ (človek) ravno tam 1899 in stane nevezana 80 h, velika povest „Zemlja“ je izšla v uredništvu „Vistnika“ v Lvovu 1902 in stane 2 K 40 h. Tri ilustrirane novele so izšle v nemškem prevodu pri G. C. C. Brunsu v Minden-u na Vestfalskem s predgovorom doktor G. Adam-a. Večja povest „Carevna“ je razprodana. Pisateljica jo je prevela na nemški jezik in izide, kakor hitro dobi založnika. Zbirke njenih maloruskih povesti pod naslovom „Maloruske novele“, ki bi pred nedavnim izšla, kakor je poročal zadnji „Slovan“, (stran 128), ni nikjer. Pod tem naslovom je izšel samo nemški prevod njenih novel: „Priroda“, „Nekulturna“ in „Bitva“. Lepo poročilo o „Olgi Kobyljanski“ je napisal Ostap Luckyj v „Slovanskem Přeledu“ (ročnik V, čislo 2., stran 65—70). Najlažje se maloruske knjige naročajo v knjigarni „Ševčenkovega društva“ v Lvovu, Czarnieckiego ulica 26. Kolikor morem, sem tudi jaz pripravljen postreči vsakemu Slovencu, ki ga zanima maloruščina. L. Lénard.

INDIJANCI POSLUŠAJO FONOGRAF.